

Mokinio interesų ir gebėjimų pažinimas bei karjeros konsultavimo pritaikymas

Seminaras Lietuvos karjeros specialistams

SEMINARAS

Ieva Kuginytė-Arlauskienė

Dalyvių klausimai ir konsultavimo dilema

Pagrindinė dilema

Kaip padėti mokiniui tyrinėti karjeros kryptis, kai jam sunku skaityti, rašyti, skaičiuoti, išlaikyti dėmesį arba žodžiais papasakoti apie save?

Dalyvių klausimai apima:

- Disleksiją, disgrafiją, diskalkuliją ir ADHD
- Kompleksinius mokymosi bei kalbos sunkumus
- Nepasitikėjimą savimi
- Karjeros testų tinkamumą

Praktinė kryptis: išsiaiškinti, koku būdu mokinys gali parodyti, ką mėgsta ir ką geba, ir surinkti duomenis iš skirtingų veiklų.

Pirminė profesinė pozicija

Diagnozė

Naudokite kaip informaciją apie galimus pritaikymo poreikius.

Profesinę kryptį tyrinėkite atsižvelgdami į mokinio:

- interesus
- veiklos rezultatus
- mokymosi sąlygas
- pagalbos poreikius

ⓘ **Nepriskirkite** visiems disleksiją ar ADHD turintiems mokiniams vienodų stiprybių arba vienodai tinkamų profesijų.

ⓘ Pritaikymą rinkitės pagal konkretų sunkumą ir patikrinkite, ar jis padeda mokiniui dalyvauti.

Ką reikia išsiaiškinti prieš vertinant

Klausimo supratimas

Ar mokinys supranta klausimą „kokios tavo stiprybės“?
Paprašykite papasakoti arba parodyti konkrečią patirtį.

Informacijos pateikimas

Su mokiniu ir švietimo pagalbos specialistais
išsiaiškinkite tinkamą pateikimo būdą. Patikrinkite, ar sunkumų nekelia pati užduoties forma.

Suaugusiųjų pastebėjimai

Surinkite konkrečius mokytojų ir šeimos pastebėjimus:
ką atliko, kokiomis sąlygomis, kokios pagalbos reikėjo.
Atskirai fiksuokite mokinio pageidavimus.

Vaizdo įrašai ir žaidimai

Paklauskite, kokį turinį renkasi ir kuo jis patrauklus. Iš
telefono naudojimo savaime nedarykite išvados nei
apie profesinį interesą, nei apie jo nebuvimą.

 Paklauskite: „Ką darei vakar? Kuri veikla patiko? Kurią norėtum pakartoti?“

Skaitymo, rašymo ir skaičiavimo sunkumai

Stebimas sunkumas	Konsultavimo pritaikymas	Ką stebėti
Sunku perskaityti aprašą	Trumpas tekstas ir vaizdas, klausymas arba teksto skaitymo priemonė	Ar sumažinus skaitymo krūvį supranta turinį
Sunku užrašyti atsakymą	Žodinis atsakymas, pasirinkimas ar diktavimas, kai vertinamas interesas	Ar gali išreikšti savo pasirinkimą
Sunku skaičiuoti	Atskirai išbandyti veiklą ir skaičiavimo dalį. Numatyti leidžiamas priemones	Kuri dalis sunki ir kokia pagalba naudinga

 Pritaikymai pasirenkami pagal stebimą sunkumą, ne automatiškai pagal diagnozės pavadinimą.

Dėmesio ir komunikacijos sunkumai

Stebimas sunkumas	Konsultavimo pritaikymas	Ką stebėti
Sunku išlaikyti dėmesį ar pradėti	Vienas veiksmas, aiški pabaiga, sutartos pertraukos ir mažiau dirgiklių	Ar lengviau pradeda ir užbaigia
Sunku suprasti ar išreikšti kalbą	Veiksmo demonstravimas, pažįstami vaizdai ir daugiau laiko. Tartis su specialistu	Ar suprantame ir patvirtiname mokinio pasirinkimą

Parodykite pirmą veiksmą ir patikrinkite, kokios pagalbos reikia mokiniui pradėti.

Interesas, gebėjimas ir pagalbos poreikis

Stebėkite atskirai:

- susidomėjimą
- atlikimą
- pagalbos kiekį

Atminkite:

- Patikusi veikla nebūtinai sekasi iš karto.
- Sėkmingas atlikimas nebūtinai reiškia, kad mokinys norės ją kartoti.

Venkite spręsti apie gebėjimus tik iš pažymių, vieno testo arba sklandaus kalbėjimo. Užfiksuokite ir tai, ką mokinys atlieka su tinkama pagalba.

Ką daryti su atsakymu „nežinau“

❗ Vien atsakymas „nežinau“ nėra pakankamas pagrindas spręsti apie interesų nebuvimą.

Siūloma formuluotė mokiniui

„Nereikia iš karto pasakyti, kuo būsi. Galime išbandyti kelias veiklas ir pasižiūrėti, kas tau patinka ir kokia pagalba naudinga.“

Kai mokinys sako „nieko nemoku“

„Pasirinkime vieną veiklą ir pažiūrėkime, ką gali atlikti pats, o kur norėtum pagalbos.“

❗ Pradėkite nuo konkrečios veiklos ir mokinio patirties. Galutinio profesijos pasirinkimo dar nereikia.

Karjeros testų naudojimo ribos

Prieš testavimą patikrinkite:

- testo paskirtį
- amžiaus grupę
- kalbą
- administravimo instrukcijas
- leistinus pritaikymus

Kai keičiate atlikimo sąlygas:

- dokumentuokite pakeitimus
- įvertinkite, ar standartinis balas tebėra interpretuojamas
- jei to nežinote, neskelbkite balo kaip patikimos išvados

ⓘ Vertinimo ribas ir papildomus duomenis aptarkite su kompetentingu testo naudotoju.

Kai testo rezultatas neatitinka pokalbio

Neatitikimas

Testo rezultato neatitikimas pokalbiui ar praktinei veiklai yra signalas papildomai tyrinėti, o ne automatinis įrodymas, kad testas klaidingas.

Paklauskite, ar mokinys:

- suprato teiginius
- galėjo perskaityti
- turėjo pakankamai laiko

Veiklos pasirinkimas ir stebėjimas

Žingsnis	Ką daryti
1 Pasirinkimas	Sutarkite dėl nedidelės veiklos. Pasiūlykite konkrečius variantus ir galimybę jų atsisakyti.
2 Supratimas	Parodykite veiklą. Paprašykite parodyti pirmą veiksmą ir išsiaiškinkite reikalingą pagalbą.
3 Stebėjimas	Atskirai fiksuokite susidomėjimą, atlikimą ir pagalbos kiekį.

 Pasirinkimo galimybes pritaikykite mokiniui. Leiskite atsisakyti pasiūlytų veiklų.

Patirties aptarimas ir tolesnis žingsnis

Žingsnis	Ką daryti
4 Mokinio vertinimas	Leiskite pasakyti, parodyti ar pasirinkti „patiko / nepatiko / nežinau“. Tylėjimo nelaikykite sutikimu.
5 Palyginimas	Pakartokite arba palyginkite su kita veikla. Užrašykite, ką pakeitė pritaikymas.
6 Tolesnė kryptis	Aptarkite konkretų atliktą veiksmą ir kartu pasirinkite, ką tyrinėti toliau.

Trijų susitikimų planas

Susitikimas	Veiksmas	Užfiksuojamas rezultatas
Pirmas	Išsiaiškinti komunikacijos būdą ir pasirinkti veiklą	Mokinio pasirinkimas ir reikalingas pritaikymas
Antras	Atlikti sutartą praktinę užduotį	Interesas, atlikti veiksmai, pagalbos kiekis
Trečias	Pakartoti ar palyginti su kita veikla	Mokinio vertinimas ir tolesnis tyrinėjimo žingsnis

Planas koreguojamas pagal mokinį. Tyrinėjimui galima rinktis medžiagų rūšiavimą, skaitmeninę užduotį ar pagalbą organizuojant mokyklos veiklą.

Pagrindinė išvada

Profesinės krypties tyrinėjimas prasideda nuo mokiniui prieinamų veiklų ir konkrečių duomenų apie jo pasirinkimą, atlikimą bei pagalbos poreikį.

Kai informacijos mažai

Plėskite stebimų veiklų įvairovę.

Kai kliūtis yra forma

Jei kliūtis – klausimo ar teksto forma, keiskite pateikimą.

Kai duomenys prieštarauja

Pakartokite bandymą ir aptarkite skirtumus su mokiniu bei komanda.

Ko vengti

Spręsti apie gebėjimus tik iš pažymių, vieno testo arba sklandaus kalbėjimo.

